

DOSSIER

INUNDACIONS

ALGUNS ASPECTES DE RIUADES I INUNDACIONS DEL LLOBREGAT

Josep Ferret i Pujol

Les riuades són freqüents a les conques mediterrànies. Les fortes tempestes que cauen periòdicament a les zones costaneres a la tardor i sobretot les pertorbacions generals que abas-

La primera fa referència a la destrucció, el 1143, del pont romà de Martorell i segueix amb una riuada esdevinguda el 1267, que va ocasionar danys a la resclosa i la sèquia dels molins reials de Molins de Rei.

ten una superfície més extensa, propicien en determinades conques dels rius i de les rieres, sobretot les despullades de vegetació, la formació d'avingudes que sovint provoquen inundacions a les valls i als deltes.

Les riuades, amb les seves aportacions de sediments, originaren, crearen i enriqueixen el terreny, però també, sobretot en temps passats, sembraren la mort i la destrucció.

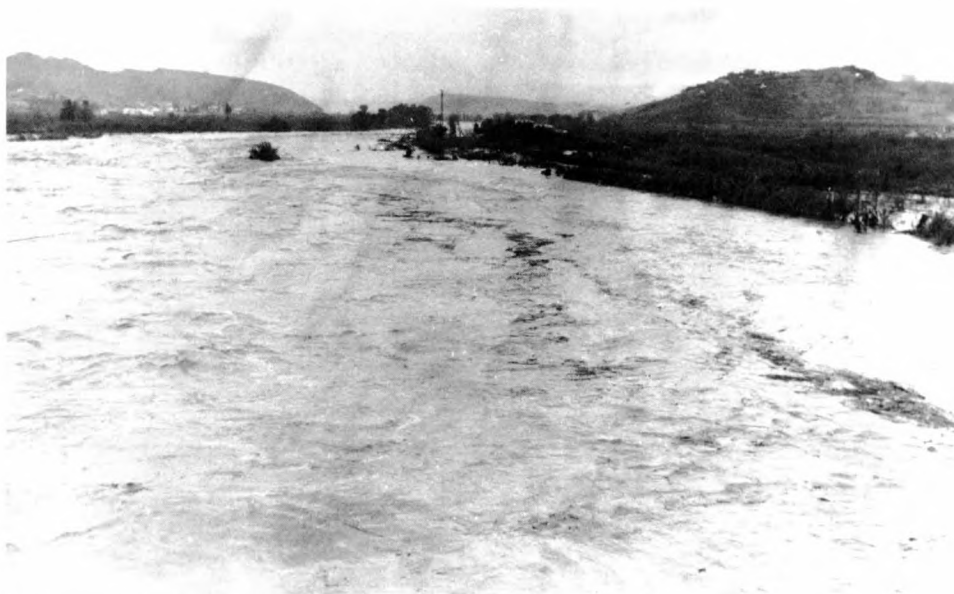
És ben conegut que el riu Llobregat s'ha caracteritzat sempre per les seves espectaculars riuades, d'aigües rogenques, que han provocat sovint sobreeximents i inundacions de més o menys importància, sobretot a la vall baixa i delta del Llobregat.

El Prat, un poble situat al mig del riu, com diu el nostre historiador Dr. Jaume Codina, ha estat el més castigat de tots. Aquesta població ha manifestat sempre la seva preocupació per les riuades del Llobregat i ha lluitat, amb més o menys eficàcia, per evitar les inundacions, sobretot construint terraplens de terra coneguts per marges de defensa. Cal recordar, però, que els santboians van ser els primers, l'any 1603, a aixecar rescloses, denominació que tenien els primers terraplens de terra en aquesta jurisdicció.

En qualsevol anàlisi de les riuades i inundacions en aquests darrers quilòmetres del Llobregat, és d'obligada consulta l'interessant monografia *Inundacions al delta del Llobregat*, del Dr. Jaume Codina. Les primeres dades documentals d'aquesta publicació daten del segle XII i segueixen fins als nostres dies.

La primera fa referència a la destrucció, el 1143, del pont romà de Martorell i segueix amb una riuada esdevinguda el 1267, que va ocasionar danys a la resclosa i la sèquia dels molins reials de Molins de Rei.

El temor al riu era generalitzat a les poblacions de la vall Baixa del riu

L'aigua ocupa els marges de defensa del riu.

DOSSIER

ALGUNS ASPECTES DE RIUADES I INUNDACIONS DEL LLOBREGAT

Josep Ferret i Pujol

Llobregat i sobretot a la població del Prat fins ben entrat el segle XX. Jo recordo de petit, els primers anys de la dècada dels anys 40, quan es van registrar nombroses riuades, que hom anava cridant pels carrers: "Que surt

cosa que permet conèixer-ne més detalls.

Les grans riuades històriques sovint han estat batejades amb noms com *l'any del diluvi* (1617), els *aiguats de Sant Mateu* (1850). També en l'àmbit més local s'han designat algunes crescudes amb noms com *riuada de Sant Antoni* (1898), o *l'any de les cinc riuades* (1907).

El coneixement d'una bona part de les avingudes històriques del riu Llobregat són gairebé sempre locals o parcials, i només passen a la primera plana de l'actualitat quan es registren situacions tràgiques o danys materials d'una certa consideració.

Vàrem trobar fa uns mesos en una hemeroteca barcelonina una notícia relativa a una crescuda del riu Llobregat que va tenir lloc el dia 1 de novembre de 1862. L'informador, probablement de Molins de Rei, ens deia: "*La riera de Rubí ha tenido también una avenida que ha durado cinco horas. El Noya traía también un considerable caudal de aguas; y el Llobregat empezaba a crecer a eso de las tres de la tarde*". És un exemple d'una informació insuficient, sobretot si la comparem amb les informacions i notícies de què ara disposem sobre episodis semblants.

L'any 1994 vàrem publicar a la "Miscel·lània d'Homenatge a Jaume Codina", la *Crònica de la riuada de Sant Antoni* (1898). La finalitat d'aquest treball era tenir una visió més àmplia d'aquest episodi i no quedar-se només en la sempre limitada visió local.

Això va suposar un treball d'investigació documental més ampli, cercant informació sobre l'esmentada avinguda del Llobregat a bona part dels arxius locals de les poblacions situades entre Molins de Rei i la mar, alhora que vàrem efectuar consultes a diversos arxius de Barcelona, entre els quals el de la Reial Acadèmia de

Els pobles de la ribera han sentit admiració i temença pel riu.

el riu", "Que surt el riu", expressió que posava la gent a la defensiva i que obligava, d'altra banda, les autoritats a una contínua vigilància dels marges de defensa, especialment el de la Ribera, zona agrícola situada

El coneixement d'una bona part de les avingudes històriques del riu Llobregat són gairebé sempre locals o parcials.

entre els termes del Prat i Sant Boi, sobretot a la zona del meandre conegut entre altres noms per la "marrada de Cornellà", avui desaparegut, punt vulnerable del sistema defensiu dels terraplens locals, on s'havien originat històricament moltes de les inundacions del terme.

Les riuades són molt més conegudes a partir de la riuada del 24 d'agost de 1842, quan s'inicia la formació d'expedients de pèrdues sofertes,

DOSSIER

INUNDACIONS

ALGUNS ASPECTES DE RIUADES I INUNDACIONS DEL LLOBREGAT

Josep Ferret i Pujol

Ciències i Arts de Barcelona i a l'hemeroteca de l'Institut d'Història de la Ciutat.

Amb aquest recull d'informació documental vàrem no solament conèixer els danys produïts per la riuada, sinó també altres aspectes com poden ser les causes meteorològiques, les característiques hidràuliques de la riuada, els avisos i senyals d'alarma, les actuacions de mossos d'esquadra i dels carrabiners, i l'organització dels auxilis, amb el detall, fins i tot, de la difícil operació d'auxili al poble del Prat

Les aigües desbordades durant la *riuada de Sant Antoni* van provocar la inundació parcial dels nuclis urbans de Molins de Rei, Sant Vicenç dels Horts, Sant Joan Despí, Sant Boi i Cornellà, i va quedar totalment inundada i aïllada la localitat del Prat.

Es dona el cas que els nivells màxims assolits per la inundació provocada per aquesta avinguda es van registrar entres punts ben diferents. A Molins de Rei (paret del darrere de can Rubí), a Cornellà (placa situada davant de l'escala d'accés a les oficines de la Central de la SGAB) i al Prat (paret lateral de l'Ajuntament del Prat).

Al llarg del segle XX s'inicia un procés de canvi, lent però progressiu, en el coneixement de les riuares. Les aportacions informatives són de caràcter més globalitzador, tot i que no s'abandonen les notícies de fets singulars, de caire més periodístic.

Sovint les cròniques i estudis de les riuares i inundacions, les centrem només en el riu Llobregat i no dediquem tanta atenció a les avingudes dels corrents laterals. Ens referim, certament, a les rierades i torrentades. És un terreny verge, poc explotat, en què els estudiosos locals tenen molt a dir. Una excepció d'aquesta afirmació és el cas de la riera de Rubí, que ha ocasionat ella sola, a part de la tràgica riuada del Vallès, de 1962, altres episodis d'extrema perillositat,

com l'avinguda del 24 de febrer de 1944, en bona part agreujada per l'enfonsament de l'embassament de Xuriguera, que va coincidir amb la darrera gran riuada del Llobregat dels anys 40 del segle XX.

No sempre les rierades han estat objecte de l'oblit, ni han estat recordades pels danys provocats, sinó per altres causes, fins i tot de caràcter social, com és el cas originat per la forta crescuda de la riera de Torrelles, esdevinguda el dia 11 de desembre de 1902. Aquesta rierada va barrar el pas, durant unes quantes hores, a 200 treballadors, homes, dones i nens de la Colònia Güell, que, acabada la seva jornada laboral, cansats, es dirigien a peu als seus domicilis de Sant Vicenç dels Horts.

Voldriem expressar, finalment, el nostre reconeixement als responsables de la revista *L'Espai* pel fet que

No sempre les rierades han estat objecte de l'oblit, ni han estat recordades pels danys provocats, sinó per altres causes, fins i tot de caràcter social.

el monogràfic d'enguany s'hagi destinat a un tema de tant d'interès com són les riuares i inundacions del Llobregat. De ben segur, les diverses col·laboracions que esperem d'aquesta publicació anual despertaran l'interès de tothom, però, sobretot, dels estudiosos de les aigües superficials i subterrànies que pertanyem a aquest eix vertebrador, que ens agermana, que és el riu Llobregat.